

אב הרחמים סיפור קצר

כורת פולק

“פשוטים ומהירים, והכי חשוב- מזינים”, כלשונה. אני מדבר על אוכל, ואמא מדברת על אוכל, אך כל זה במסווה של האוכל האמיתי, “אוכל נפש”, שעשוי מנפש. שמרווה אותה. ואמא היקרה, כמו מחכה שאשבור איזה כלי או אשפוך בטעות מן הכוס, רק כדי שתוכל לומר בבהילות נרגשת: “סימן ברכה! סימן ברכה יש לך בני!”, ואפילו אבא כבר צוחק לה ואומר עליה בחגיגות מגחכת: “נו, הרבנית הייתה נותנת בו סימנים”.

רעות (כמה קשה להגות את שמה כעת) נכנסה לסטודיו שלי ביום אביב, בתחילת ניסן. הייתה עם חברה, שתיהן מחויכות וקלילות, סיפרו שהן בעיר בטיול, “באו לתפוס קצת אורה של קדושה”. לא מבטיחות לקנות כלום, “אבל אולי אפשר להסתכל?“, שאלו. “בוודאי”, עניתי, תוך שאני מסמיק כולי, ואף הצעתי להן מים קרים. וכבר ברגע שראיתי אותה, את רעות, ידעתי: זו מלכת השבת שלי. חיוך בהיר וסבר פנים יפות. מאוחר יותר, כשכבר היינו יחד, סיפרה כי ביישנותי נגעה ללבה, ואני התרגשתי כל כך. “נגעה ללבה” זהו ביטוי שתמיד חשבתי כי הוא נדוש וקלישאתי, כמו יצא הרגע מדפי יומנה של נערה מתבגרת, אך בפיה נשמע הביטוי כאומר בדיוק את שנועד לומר: נוגע ממש. ובלב ממש. כמו

מאיר פז, “שירת הקיר”

לש בלב ומפעים בו פעימות בקצב אחר. ופתאום נעשתה ביישנותי המושמצת תמיד לכוח. “ימי רעות”, כך אני קורא לשלושת החודשים שבאו אחר כך, ימים שהיו לי כולם כחול המועד. כמה שמחה הייתה בי אז, ואפילו שובבות. הוריי אמרו, בנימת תלונה-לכאורה, מתקשים להסתיר את הנחת, שממש קשה להכיר בי את אותו בחור רציני ומסוגר שהייתי להם קודם, ושהם קצת מתחילים להתגעגע אליי. רעות ואני היינו יוצאים לטייל יחד, בגנים ובסמטאות של צפת, או בטיילת בחיפה, שם התגוררה עם שותפתה. נפעמת הייתה ממעשי אמנותי, ואני כל הזמן מנסה להצטנע בפניה:

“עזבי, רעות, כל זה סתם מראה עיניים. שקר החן והבל היופי”,

ובשבת מתארכים שורשי ונפרשים כמו מאליהם, ונדמה כי נוגעים קצותיהם בעצבי דורות קדם. גדר של חסד מוצבת אז בין ימות החול והשבת. ימות החול שלי, המאובקים, בכוח האהוב עליי, בסמטת העיר העתיקה בצפת. כוך שתוכו רצוף עמל והוא כרחם ליצירות הנולדות בו, רחם של עדן, שפע רעיוניי בלי מכת הפתאום של היציאה לאור.

אני מה שקוראים “אמן מצליח”, סטודיו באזור היוקרתי של צפת העתיקה ו”תגיד תודה שאתה יכול בכלל להתפרנס מאמנות”, ובאמת האמנות מפרנסת אותי, אך לא באופן הזה שכולם

חושבים, אלא היא הנותנת לי כוחות, כפית של אור בתוך הפה המורעב, הצמא. אני מוכר יצירות קליגרפיה וציורי תמונות מן התנ”ך. רבים התיירים המבקשים להם את אלו, מוכנים לשלם כמה שיידרש, כמו היו גואלים פיסת אדמה מארץ ישראל לתלות אותה בביתם. אבל הבדידות.

לחזור הביתה לריקות הזאת. לשקט המזמזם של המקרה. ‘הביתה’, גם כן מילה שאני משתמש בה רק כדי להסביר את עצמי, אך לעצמי אין הביתה. אולי רק בית הוריי, הבית הגדול והמרווח בירושלים, אליו אני מגיע אחת לחודש חודשיים.

אבל בית פעם בחודשיים אינו מסוגל להאכיל את מנת הבית הדרושה לו לאדם.

אני מכין לי אטריות פעם בשבוע, ופעם בשבוע תפוחי אדמה בתנור. התחלתי במנהג זה רק לאחר שאמי הייתה שבה ומתעקשת כי “בחור נורמלי לא יכול לחיות רק על אוכל קר וכריכים. ואם תמשיך ככה אז אני אצטרך לבוא פעם בשבוע את כל הדרך מירושלים, ואתה יודע שאני אבוא!”, ואני יודע שהיא תבוא, ולבי אינו נותן לי להניח לה לטרוח כל כך, אף שעמוק בתוכי הייתי רוצה שתבוא, שלפחות פעם בשבוע לא יהיה השקט הזה. ובכן לימדה אותי לבשל שני תבשילים

הכותבת היא עובדת סוציאלית, תושבת קיבוץ סעד, נשואה לגדי ואמא לשי

והיא הייתה צוחקת עליי ואומרת: "אתה מתבלבל, הפסוק הזה נכתב על נשים, לא על ציורים", ואני הסמקתי כולי, שכן הייתה בעיניי יפה, יפה מכולן. אהבתי את העזות הקלה שלה, את יכולתה להגיד מה שהיא חושבת, גם כשהדברים קשים, ולהוסיף מין חיך שובבי וקורן כזה, כאומרת: "אבל זה רק מה שאני חושבת, זו לא דעת העולם כולו, לא להיבהל...".

ובערב חמים אחד, באמצע סיוון, אספתי לי את כל המילים האמיצות שנשתלו בי בהשראתה, ויצרתי אותן לכדי משפט אחד: האם תינשאי לי?

ורעות, שתמיד שולפת מילים בשניות, עצרה את נשימתה לרגע. ולאחר מכן חייכה את חיוכה האהוב, ואמרה "ואו". מצחיקה. ואז הוסיפה: "כן. ברור." ולא התאפקתי, וחייבתי אותה חיבוק שניסה לעטוף בתוכו את כל שמחתי ושמחת העולם שהייתה בי.

השבת שעשינו יחד לאחר אירוסינו כמו באה אלינו היישר מספר בראשית. הייתה בה אותה נשימה לרווחה, מנוחה ושמחה. רעות באמת הייתה מלכת השבת שלי. וכששרו בבית הכנסת "בואי כלה", נרעדתי כולי.

מהמכתב שלה, שהונח על שולחן הסטודיו שלי כשבוע לאחר אירוסינו, אני זוכר בעיקר את האותיות. כמו אבנים שחורות ניתכות עליי מתגלגלות, מכותיהן נצרבו בי וכאבן עמוק וכבד בי גם עתה. רק מאוחר יותר נקשרו האותיות למילים כמו קשרו קשר נגדי: "לא יכולה", "לא בטוחה", "נלחצתי". למכתב צירפה את המפתחות לדירה ולסטודיו שנתתי לה באריזת מתנה שהכנת, שבועות אחדים לאחר היכרותנו. באתי לבית הוריי שותק שתיקה כבדה. הבינו מיד. אמי נאנחה, אבא הצטרף לשתיקתי.

ועתה הימים כבר ימי אב. בין המצרים, וצרותיי לובשות צורה יותר מתמיד. לכבוד תשעה באב למדתי במסכת סוטה את המשניות העוסקות בחורבן הבית. משנה אחת נגעה ללבי יותר מכולן, וכמו דיברה על חיי ממש: משחרב הבית לא היה יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות. אני אוהב כל כך את פירות הקיץ, ובכל שנה מחכה לבואם כלאורח חשוב. קונה את הענבים כשמחירים עוד מופקע, וכך את האפרסקים, המשמשים, השזיפים. לעתים ההתרגשות גורמת לי שאצייר אותם קודם: פורש מפה משובצת על השולחן, כמו הייתי סזאן בכבודו ובעצמו, ומעצב את הפירות בחדווה יתרה, לעתים מוסיף קערה, או מנורה וכיוצא בהן. תענוג גדול הוא לצייר דבר בו ברגע שאתה חומד אותו בכל נפשך. החמדה

צובעת את הציור בלהט מיוחד, בבהילות אפילו. בסיום הציור אני מברך שהחיינו, ומכוון גם על הציור, ונוגס בפרי לאט-לאט, בניגוד למהירות שבה ציירתי, מתענג בכל חושיי על הפרי, אוכל גם את הרית, גם את הצבע והקול. וכשמגיע לגרעין, חש שהנה הגעתי לגרעינה של תקופה חדשה, של איזו תכלית לחי שעד כה נסתרה ממני.

אבל עכשיו, עכשיו אפילו לא ירדתי לקנות מן הפירות. רק ביום שישי לא יכולתי להתאפק עוד וירדתי לרחוב. החום המשגע דבק בי וכאילו ניסה לרדוף אותי, רק אותי. ראיתי את יוסל'ה, בנם של השכנים, ילד רזה וחביב, ממושקף, ראיתי אותו כמה פעמים עם אביו בבית הכנסת השכונתי ואף החלפנו כמה מילים. יוסל'ה ישב על המדרכה ושיחק בגוגואים, משפשף אותם בכביש במרץ ובדבקות. "מה אתה עושה יוסל'ה?". הוא היה שקוע ולא הבין על שום מה אני מפריע לו במלאכתו. "אה, נו, זה... אה, משרוקיות". "איך עושים?", שאלתי, מתעלם ממראהו הטרוד. עתה, משנוכח לדעת שלא אני לו, הביט בי דווקא כמי ששמח על שמתעניינים בו ובמעשיו: "אני שופך קצת מים על הכביש, ולוקח את הגוגו, ומשפשף אותו חזק, צריך סבלנות, עד שנהיה בו חור. ואז אפשר לשרוק בחור הזה. הנה, אני יכול אפילו להראות לך, כבר יש לי שניים מוכנים". ויוסל'ה שורק. והשריקה חדה וצורמת לאוזניי. ולמרות זאת אני אומר: "איזה יופי, יוסל'ה, איזו שריקה!", והוא מחייך וממשיך לשרוק, ומבקש שאנחש מנגינות בלתי מזוהות שהוא מנגן. אני מקשיב ומתאמץ לרסן את הדחף האוטומטי לאטום את אוזניי.

ואז אני נזכר בסיפור החסידי על הילד שלא ידע להתפלל והוציא את חלילו ביום הכיפורים בבית הכנסת. אני עוצם עיניים. ימים רבים לא התפללתי. הכעס עצר וייבש את המילים הקבועות והחדשות. אני שותק אבל בלב המון מילים פתאום, כל דמעות החודש האחרון מיתרגמות למילים לתחינות: השם, תעשה שלפחות השבת, רק שתהיה לי שוב שבת, שוב שורשים, שמחה שאינה קשורה במציאות היום-יום האפורה שלי.

אני שומע את קולו של יוסל'ה מתפרץ לתפילתי מבוהל: "מה קרה לך? הכול בסדר? אולי אני אקרא לאבא?". "לא, לא, זה בסדר. הכול בסדר, חמוד. תודה, יוסל'ה. תודה רבה על שלימדת אותי איך מכינים משרוקית כזאת. אולי אני גם אנסה פעם. אני צריך ללכת עכשיו, שבת שלום".

וכבר אני רץ לדרכי. הנה חנות הירקות שבפינת הרחוב. אני מבקש מחיים המוכר שיארוז לי בשקית כמה משמשים, ואם אפשר להוסיף שניים-שלושה אפרסקים. אני חושב שאקח גם אשכול ענבים אחד.